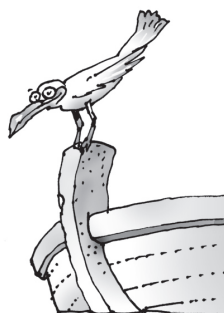

LJETO U ZNAKU GALEBOVA

Helena Car, Zagreb

Galeb klaukavac (lat. *Larus cachinnans*, Pallas), ili kod nas najčešće nazivan samo galeb, jedan je od 7 vrsta iz roda *Larus* (galebovi) u Hrvatskoj i 21 vrsta u Europi. Vrste zabilježene u Hrvatskoj nastanjuju različita područja pa ćemo na stjenovitim otocima i niskim obalama pronaći sredozemnog galeba (lat. *Larus audouinii*), dok na stjenovitim, pješčanim i šljunčanim obalama i otocima, te u na području jezera, močvara i cretova obitava mali galeb (lat. *Larus minutus*), a u unutrašnjosti uz slatke vode i u gradovima burni galeb (*Larus canus*). Tipična gradska ptica u sjeverozapadnoj Europi riječni je galeb (lat. *Larus ridibundus*) kojeg u unutrašnjosti Hrvatske nalazimo uz slatke vode i po poljodjeljskim površinama, na travnjacima, cretovima i močvarama, a zimi po priobalju i ušćima.

Galeb klaukavac ima relativno široko područje rasprostranjenosti. U Europi je kao stanarica uglavnom prisutan na mediteranu, dok se kao ljetna gnjezdarica nalazi oko Kavkaza i u južnom Sibiru. Vrsti *Larus cachinnans* pripada nekoliko podvrsta: *ssp. cachinnans* koja naseljava područja oko Crnog mora, *ssp. michahellis* na području sredozemlja do zapadne Francuske i Maroka, *ssp. atlantis* na Azorima, Madeiri i Kanarskim otocima, te *ssp. mongolicus* u središnjoj Aziji.

Ptice je to veličine 56 – 68 cm i mase 800 – 1500 g te raspona krila 140 – 150 cm. Kod nas je rasprostranjen na cijelom Jadranu, a pretpostavka je da tu obitava oko 40 000 – 60 000 jedinki. Lako je uočljiv po svojim jarkožuto obojenim nogama i stopalima s plivačom kožicom te kljunom svijetložute boje s velikom crvenom pjegom koja služi u hranjenju mladunčadi. Naime, roditelji mladim ptićima koji su nesposobni za samostalno pronalaženje hrane donose poluprobavljenu hranu, a mladunci potom ključaju crvenu pjegu na kljunu roditelja i time ga potiču na hranjenje. Perje glave, vrata i donje strane tijela galeba klaukavca bijele je boje, po krilima i leđima svijetlosivkasto, dok su vrhovi krila na gornjoj strani crne boje sa sivkastobijelim rubovima. Svojim izgledom i ponašanjem vrlo je sličan vrsti srebrnasti galeb (lat. *Larus argentatus* *ssp. Cachinnans*) i od njega se razlikuje tek u deteljima kao što su žuće noge i izražajnije žuti kljun s većom crvenom mrljom, tamnija primarna pera i tamnija siva leđa. Dugo je galeb klaukavac smatran podvrstom srebrnastog galeba, da bi provedena DNA analiza pokazala da je srodniji tamnoleđem galabu (lat. *Larus fuscus*). Zanimljivo je da se galeb klaukavac izgledom prilagođava godišnjem dobu pa zimi ili uopće nema ili ima tek nekoliko svjetlijih pruga na glavi, a na vanjskoj strani primarnih letnih pera ima manje bijele mrlje i više tamnih mrlja. Kada su u zimskom ruhu, primarna letna pera mladih galebova klaukavaca obično su jednolično tamna.

Stanište galeba klaukavca je uz morsku obalu, ali i uz rijeke i u priobalnim naseljima. Gnijezdi se na stjenovitim i pješčanim otocima, plažama, klifovima, rtovima i travnatim ili grmovitim riječnim otocima. Hrani se ribom, morskim beskralješnjacima, glodavcima, jajima ptica i strvinama, slijedi ribarske brodove i traktore na livadama, krade plijen drugima, a u posljednje vrijeme čak 70 % hrane dobiva od ljudskih ostataka hrane sa smetlišta, a tek 10 % su ribe. Ribari ih smatraju štetočina-

ma. Naime, u sezoni parenja ženka može snijeti jaja 3-4 puta, što uvelike povećava brojnost ove zaštićene vrste koja zatim smanjuje količinu ribe u Jadranu. S obzirom da je galeb klaukavac u Republici Hrvatskoj zakonom zaštićena vrsta ptice, zabranjeno je svako ometanje i uznemiravanje galebova u njihovom prirodnom staništu i slobodnom razvoju (rastjerivanje, proganjanje, oštećivanje njihovih gnijezda ili obitavališta), a svaka prouzročena šteta zakonom je novčano kažnjiva.

Na Jadranskoj obali gnijezde se od travnja do lipnja i tom prilikom mogu formirati kolonije veličine i do 8000 parova. Svrha kolonije jest zajednička briga o mladima pa ona u nekom trenutku postaje veliki vrtić sa stotinama ptica. Gnijezda grade na tlu, na kamenim liticama ili češće bliže vegetaciji, ispod ili unutar grmlja. Gnijezda su jednostavno građena, uglavnom od okolne vegetacije, perja, raznih naplavina, suhih stabljika morskih cvjetnica i talusa algi. Snese najčešće tri jaja raznoolikih boja i šara (zelenkasta, smeđa ili siva), na kojima sjede i mužjak i ženka, Legu 3-4 jaja, a nakon inkubacije od 26 do 30 dana iz jajeta se izvale mladi ptići. Mladunci su čučavci, slijepi i bez perja za koje se brinu oba roditelja. Opernate za 5 do 6 tjedana kada dobiju sivkastosmeđe perje, a postaju sve bjelji kako se približavaju spolnoj zrelosti s tri godine.

Zanimljivo je da se, osim uobičajene bijele, sive i crne boje perja galebova, ponekad kod njih javlja i ružičasta obojenost perja. Do sada je pojava ružičaste obojenosti utvrđena kod 13 vrsta, a ovisi o sezoni i prehrani ptica. Pitanje ružičaste obojenosti još nije riješeno, a budući da se sve vrste nalaze na istom području, postavljene su dvije hipoteze. Jedna je da je obojenost rezultat djelovanja karotenoida astaksantina, a prema drugoj u pitanju je nataloženi metal koji se nalazi u vodi koju galebovi piju.

Na temelju pročitanog teksta odgovori na pitanja:

1. Prosječna masa ženke galeba klaukavca jest 950 g, dok su mužjaci prosječne mase 1200 g. Ako mužjak dnevno pojede 363 g ribe, koliko ribe treba pojesti ženka da bi zadovoljila iste energetske potrebe kao i mužjak?
2. Prema nekim publikacijama, u RH obitava 30 000 parova galebova klaukavaca. Uzevši u obzir da se svaki par gnijezdi samo jedan put godišnje i izuzevši potencijalni gubitak broja jedinki zbog smrti ili neizlijeganja iz jajeta, izračunaj koliko bi se puta maksimalno mogla povećati populacija galebova klaukavaca u pet godina.
3. Prosječna životna dob galeba klaukavca je 40 godina. Izračunaj koliko bi se novih jedinki moglo razviti iz jaja samo jedne ženke galeba klaukavca ako bi nosila jaja u periodu od trenutka spolne zrelosti do kraja života svake godine jedan put. U prosjeku se pri jednom gniježđenju razvijaju dva čučavca.
4. U prvih šest tjedana života 14 ptića pojede 9,2 kg ribe. Prosječna dnevna količina ribe koju pojede odrasla jedinka jest 325 g. Izračunaj koliko ribe pojede galeb klaukavac tijekom života koji u prosjeku traje 40 godina. Rezultat izrazi u gramima.

Rješenja zadataka provjerite na stranici 287.

